

ЛІТЕРАТУРА:

1. Інноваційна стратегія українських реформ / Гальчинський А., Геєць В., Кінах А., Семиноженко В. – К.: Знання України, 2004. – 338 с.
2. Кремень В. Якісна освіта: вимоги ХХІ століття // Відкритий урок. Плянди. – 2007. – № 1. – С. 10–14.
3. Акмеология: Учебник / под общ. ред. Деркача А.А. – Москва: РАГС, 2002. – 334 с.
4. Семиноженко В. Інноваційна політика України як національний проект // Економіка знань: виклик глобалізації та України. Монографія / за заг. ред. А. Гальчинського, С. Львовичкіна, В. Семиноженка. – К., 2004. – С. 18–39.
5. Білоус С.Ю. Дослідницькі ланцюжки, або методика динамічного моделювання / С.Ю. Білоус. – Київ: Шкільний світ, 2004. – 100 с. – (Фізика: Бібліотека, №17-18 (209-210)).
6. Білоус С.Ю. Як розвинути в учня якості дослідника, або методика “дослідницьких ланцюжків” (на матеріалі фізики): навчально-методичний посібник / С.Ю. Білоус. – Харків: Видав. гр. “Основа”, 2004. – 160 с.

Белоус С.Ю.

ПУТИ МОДЕРНИЗАЦИИ ОБРАЗОВАНИЯ ПРИ ВВЕДЕНИИ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ “ШКОЛА – МАЛАЯ АКАДЕМИЯ НАУК” В КОНТЕКСТЕ НАЦИОНАЛЬНОЙ СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ ОБРАЗОВАНИЯ В УКРАИНЕ

Актуальность исследования, представленного в статье, подтверждается возможностью решения основных заданий, сформулированных в Национальной стратегии развития образования Украины, путём последовательного внедрения педагогической системы “Школа-Малая академия наук”. Это предусматривает пропедевтику исследовательской деятельности учащихся при участии их во Всеукраинских конкурсах “МАН-Юниор” и при помощи методики динамического моделирования, а также информационную поддержку в виде научно-популярного журнала “Школа юного ученого”. Такой подход делает возможным инновационное развитие образования, его гуманизацию и внедрение акмеологической составляющей.

Ключевые слова: педагогическая система “Школа-Малая академия наук”, инновационное развитие образования, акмеология, гуманизация образования, развитие исследовательских способностей учащихся.

Belous S.Y.

MODERNIZATION OF EDUCATION AT ADMINISTRATION OF TEACHING “SCHOOL – SMALL ACADEMY OF SCIENCES” IN THE CONTEXT OF NATIONAL DEVELOPMENT STRATEGIES OF EDUCATION IN UKRAINE

Relevance of the study presented in this article confirms the possibility of solving the basic requirements laid down in the National Strategy for the Development of Ukraine Education, by means of implementation of the pedagogical system “School-Minor Academy of Sciences”. It involves propaedeutics of students` research by their participation in the All-Ukrainian competition “MAS-Junior” and uses the techniques of dynamic modeling, and information support in the form of popular science magazine “Young Scientists` School”. This approach makes it possible to develop innovative education, its humanization and implementation acmeological component.

Key words: pedagogical system “School-Minor Academy of Sciences”, an innovative education, acmeology, humanization of education, the development of research abilities of students.

УДК 811.111:378.147

Волошок І.Ю.

ІНТЕРФЕРЕНЦІЯ ТА ЇЇ ТИПИ НА РІЗНИХ МОВНИХ РІВНЯХ

У статті розглядається сутність поняття “інтерференція”, її типи та причини виникнення на різних мовних рівнях.

Ключові слова: інтерференція, білінгвізм, мовний контакт.

У зв'язку з процесами, спрямованими на інтеграцію та співробітництво держав світу, що вимагають ефективного міжкультурного спілкування, невід'ємним атрибутом сучасної людини стає високий рівень володіння не лише рідною, але й іноземними мовами, що є складовою її професіоналізму й соціального статусу. Про рівень іншомовної культури двомовця свідчить відповідність організації його усного дискурсу соціокультурним нормам і комунікативним цілям спілкування (У. Вайнрайх, Ю.Д. Дешерієв, А.А. Калита, А.А. Метлюк). При цьому увага науковців зосереджується на необхідності поглибленого розгляду міжмовної інтерференції як ознаки мовленнєвої культури двомовного індивіда.

Постановка проблеми. Причиною виникнення інтерференції є той факт, що людина будує своє іншомовне висловлювання згідно норм рідної мови та встановлює між окремими мовними фактами іноземної мови невластиві зв'язки та відносини. Врахування інтерференції під час вивчення іноземної мови дозволяє попередити помилки та зменшити їх кількість, тим самим полегшити процес навчання та ідентифікувати його, сприяє більш ефективному розвитку вторинної мовної компетенції, зменшує навчальний час на оволодіння новим матеріалом та дозволяє ефективніше розвивати самоконтроль і попередити виникнення інтерферентних явищ у студентів.

Мета статті – з'ясувати сутність поняття “інтерференція”, визначити її типи та причини виникнення на різних рівнях мовної системи.

Встановлення закономірностей функціонування інтерференції в іншомовному спілкуванні двомовців потребує її розгляду на рівні мови й мовлення (Л.І. Бараннікова, У. Вайнрайх, О.Н. Короткова, В.А. Михайлов). Слід відмітити, що навчальна ситуація є однією зі сприятливих умов виникнення інтерференції. При цьому важливим аспектом вивчення цього явища стає прогнозування помилок, що дозволяє запобігти їх виникненню в процесі навчання іноземної мови. Ще роботами Л.В. Щерби була намічена програма вивчення та опису мовних контактів як процесу інтерференції, сутність якого лінгвістично визначається взаємним пристосуванням мови того, хто говорить і мови слухача до відповідних змін норм двох контактуючих мов.

В. Ю. Розенцвейг вважає, що “інтерференція – це порушення білінгвом правил співвіднесення контактуючих мов, яке проявляється в його мовленні у відхиленні від норми” [6, с. 28]. “Інтерференція (від лат. *inter* – між собою, взаємно і *ferio* – торкаюся, ударяю) – взаємодія мовних систем в умовах двомовності, що складається або під час контакту мов, або у процесі індивідуального освоєння нерідної мови; виражається у відхиленні від норми і системи іншої мови під впливом рідної...” [8, с. 5]. На відміну від перемикання кодів, у процесі інтерференції відбувається не зміна мови, а зміна однієї мови під впливом іншої.

Дослідження явища інтерференції спирається на здобутки лінгвістики, соціолінгвістики, психології, психолінгвістики, методики викладання іноземних мов. Це явище описується в працях багатьох вітчизняних і зарубіжних учених (В.В. Алімов, Е. Бужаровська, У. Вайнрайх, Є.М. Верещагін, В.О. Виноградов, В.В. Клімов, В.Н. Комісаров, Н.О. Любимова, Р.К. Мін'яр-Белоручев, Н.Б. Мечковська, В.Ю. Розенцвейг, Е. Хауген, Л.В. Щерба).

Так, у психології інтерференція розглядається як виникнення перешкод унаслідок перенесення навичок і вмінь з однієї діяльності в іншу. Це – “зумовлений об'єктивними розбіжностями процес конфліктної взаємодії мовних механізмів, що проявляється зовні у мові білінгва у відхиленнях від закономірностей однієї мови під впливом негативної взаємодії іншої або внаслідок внутрішньомовних впливів аналогічного характеру” [1, с. 6].

У психолінгвістиці інтерференцію розглядають як невід'ємну складову частину процесу повільного поступового проникнення того чи іншого іншомовного елемента в систему певної мови в процесі оволодіння нею.

У лінгвістиці проблема інтерференції досліджується в рамках мовних контактів і це поняття розуміють як “порушення білінгвами (людиною, яка володіє двома мовами) норм і правил співвідношення двох контактуючих мов” [3, с. 162]. На думку Е. Хаугена,

інтерференція являє собою “випадки відхилення від норм мови, що з’являються в мові двомовних носіїв у результаті знайомства з іншими мовами” [7, с. 65].

Цю думку поділяють вітчизняні та зарубіжні дослідники. Так, В.В. Клімов вважає, що інтерференція є результатом накладання двох систем у процесі мовлення. На думку Н.Б. Мечковської, інтерференція – це помилки під час говоріння іноземною мовою, викликані впливом рідної мови [4, с. 8].

У методиці викладання іноземних мов інтерференція розглядається як негативний результат неусвідомленого перенесення колишнього лінгвістичного досвіду, як гальмівний вплив рідної мови на досліджувану іноземну. На думку Р.К. Міньяр-Белоручева, інтерференція це накладення сформованих навичок на ті, що формуються знову зі знаком мінус, те ж саме, що й негативний переніс [5, с. 18].

Залежно від “напрямку” інтерференція може бути прямою, зворотньою чи двосторонньою: від виду мовленнєвої діяльності – імпресивною (рецептивною) або експресивною (продуктивною): від форми прояву – явною або прихованою; внутрішньомовною (внутрішньою) або міжмовною (зовнішньою), інтерференцією першої або другої мови: від результату – ускладнюючою, порушуючою або руйнівною.

У методичній літературі розрізняють такі види інтерференції:

- зовнішня і внутрішня (за походженням);
- пряма і непряма (за характером перенесення навичок рідної мови на досліджувану іноземну);
- явна і прихована (за характером прояву);
- фонетична, графічна й орфографічна, лексична (семантична, граматична (синтаксична), лінгвокраїнознавча, культурна (за лінгвістичною природою – рівнева).

Проведені науковцями дослідження свідчать про те, що у професійно орієнтованій міжкультурній комунікації і в професійно орієнтованому перекладі виявляється:

- звукова (фонетична, фонологічна і звукова-репродукційна) – *translate [trænzleit]vs.[trənsleit]*;
- орфографічна – *magazine – magasin*;
- граматична (морфологічна, синтаксична і пунктуаційна) – *If it is not wonderful for words! – Як це чудово!*;
- лексична – *німецька марка – mark, поштова марка – stamp*;
- семантична – *to take the chair – головувати (не “зайняти стілець”)*;
- стилістична та внутрішньомовна інтерференція – *торговий баланс – trade balance, торгове право – commercial law, торговий корабель – merchant ship*.

Міжмовна інтерференція існує на всіх мовних рівнях, проте на фонетичному рівні такі порушення особливо помітні і призводять до комунікативних порушень. Це явище можна пояснити тим, що під час спілкування рідною мовою фонетичні автоматизми найбільш усвідомлювані. На думку Н.А. Любимової, фонетична інтерференція є порушенням норм фонологічної системи іноземної мови у результаті видалення у свідомості мовця вимовними нормами рідної мови фонологічних навичок іноземної.

Джерелом фонетичної інтерференції, на думку У. Вайнрайха, виявляються відмінності між двома фонетичними системами, незалежно від того, яка із двох систем є первинною. Важливу роль у цьому відіграє типологічна схожість двох контактуючих мов, а також їх генетична спорідненість.

Під час звукової реалізації фонем у мові, що вивчається, студент, орієнтуючись на систему рідної мови, використовує свою артикуляційну базу і вимовні навички рідної мови. Під час вивчення взаємодії рідної та іноземної мов, слід розглядати послідовність факторів, які визначають виникнення фонологічної інтерференції. До цих факторів належать характер взаємодії інтерферуючих систем (міжмовна та внутрішньомовна інтерференція), а також фонологічна сутність мовних явищ (універсальна та специфічно національна).

На граматичному рівні інтерферують як іноземну, так і рідну мову. Українська мова надає інтерферуючий вплив при виборі часу і способу: так, замість Present Perfect і Past Perfect використовуються форми Past Indefinite; прийменники української мови мають інтерферуючий вплив на використання прийменників англійської мови. Певні труднощі виникають під час навчання коректному використанню означеного (the) та неозначеного (a, an) артикля в англійській мові, оскільки така граматична категорія відсутня в українській мові.

Лексичною інтерференцією називають втручання лексики однієї мовної системи в іншу, що зазвичай призводить до буквалізмів. Науковці визначають лексичну інтерференцію як двостороннє зближення лексичних одиниць однієї чи різних мов, зумовлених їх семантичним використанням та як такої, що призводить до мимовільного порушення мовних норм. Лексична інтерференція найчастіше виявляється під час перекладу з рідної мови на іноземну, тобто в умінні знаходити найбільш адекватні засоби передачі інформації з рідної мови на мову перекладу.

Лексична інтерференція виявляється також у хибному ототоженні подібних форм (омоніми однієї мови, закріплені за різними лексемами іншої мови), уподібненні всієї семантичної структури лексем, частково співпадаючих в окремих значеннях. Лексична сполучуваність не тільки підпорядковується нормам мови, але і національно специфічна, що пояснюється її належністю до мовної картини світу певного соціуму.

На синтаксичному рівні інтерференції можуть виникати труднощі, пов'язані з узгодженням часів та передачею непрямої мови, коли студенти роблять неправильний вибір часу для визначення дії в минулому та майбутньому. Також помилки виникають у зв'язку з нерозрізненням в англійських умовних реченнях (If-sentence) можливих та нереальних форм висловлювання, коли студенти невірно використовують Past Indefinite/Past Perfect з формами Future-in-the-Past/Future Perfect-in-the-Past, а також з некоректним порядком слів в англійському реченні під впливом структурних норм рідної мови, тобто студенти порушують жорсткий порядок слів в англійському реченні як мові аналітичного типу.

Причиною виникнення інтерференції є той факт, що людина будує своє іншомовне висловлювання за нормами рідної мови і встановлює між окремими мовними фактами іноземної невластиві зв'язки та відносини.

На думку науковців, до основних причин, що призводить до помилок, належать переконання:

- в однозначності слів і граматичних форм та змішування графічного образу слова;
- помилкове використання аналогії, переклад слів більш конкретними значеннями, ніж вони фактично мають;
- невміння знайти українське значення для перекладу англійських слів, лексичних та граматичних сполучень тощо [7, с. 5].

У. Вайнрайх, говорячи про роль багатомовних носіїв у подоланні мовних кордонів в умовах розмаїття мов та однаковості / різноманіття в області культури, яке має місце у різних регіонах земної кулі, вважає, що точний опис взаємозв'язків між мовними, психологічними та суспільно-культурними чинниками, що беруть участь в сучасних ситуаціях мовного контакту, передбачає дослідження двомовності методами цілого комплексу суміжних наук [2, с. 25], таких як етнолінгвістика, лінгвокраїнознавство, психолінгвістика, лінгвокультурологія.

До перспективних напрямів подальшого наукового пошуку шляхів вирішення аналізованої проблеми слід віднести: детальний аналіз кожного із зазначених видів інтерференції, створення методики попередження та подолання міжмовної інтерференції в усному мовленні студентів-філологів. Врахування інтерференції під час вивчення іноземної мови дозволяє попередити помилки, зменшити їх кількість і тим самим полегшити процес навчання та ідентифікувати його. Різноманітні помилки під час іншомовної комунікації можна подолати завдяки типологізації помилок, міжмовним зіставленням та контрастуючими вправами, поясненню та опису специфічних комунікативних ситуацій з

інтерферуючими явищами, а також завданнями на корекцію аналізованих інтерферуючих явищ.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Алимов В. В. Интерференция в переводе (на материале профессионально-ориентированной межкультурной коммуникации и перевода в сфере профессиональной коммуникации): автореф. дис. на соискание науч. степени докт. филол. наук: спец. 10.02.19 "Теория языка" / В. В. Алимов. – М., 2005. – 20 с.
2. Вайнрайх У. Языковые контакты / Вайнрайх У. – К.: Вища школа, 1979. – 246 с.
3. Комиссаров В. Н. Слово о переводе [Текст] / Комиссаров В. Н. – М.: Междунар. отношения, 1973. – С. 162 – 168.
4. Мечковская Н. Б. Социальная лингвистика / Мечковская Н. Б. – М.: Аспект-Пресс, 2000. – 207 с.
5. Миньяр-Белоручев Р. К. Методический словник. Толковый словарь терминов методики обучения языкам [Текст] / Р. К. Миньяр-Белоручев. – М., 1996. – 144 с.
6. Розенцвейг В. Ю. Проблемы языковой интерференции: дисс. ... доктора филол. наук / В. Ю. Розенцвейг. – М., 1975. – 478 с.
7. Хауген Э. Языковой контакт [Текст] / Э. Хауген // Новое в лингвистике. – Вып. 6. – М.: Прогресс, 1972. – С. 61 – 80.
8. Ярцева В. Н. О сопоставительном методе изучения языков / В. Н. Ярцева // Филологические науки. – 1960. – № 1. – С. 5 – 11.

Волошок И.Ю.

ИНТЕРФЕРЕНЦИЯ И ЕЕ ТИПЫ НА РАЗНЫХ ЯЗЫКОВЫХ УРОВНЯХ

В статье рассматривается суть понятия "интерференция", ее типы и причины возникновения на разных языковых уровнях.

Ключевые слова: интерференция, биллингвизм, языковой контакт.

Voloshok I.Y.

INTERFERENCE AND ITS TYPES AT DIFFERENT LANGUAGE LEVELS

The article focuses on the notion "interference", its types and the reasons of appearance at different language levels.

Key words: interference, bilingualism, language interaction.

УДК 37.016:53

Горобець О.А.

РОЛЬ МЕТОДІВ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПІДХОДІ ДО ДОПРОФІЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРИ ВИВЧЕННІ ФІЗИКИ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ

У статті розглянуті теоретичні аспекти інформаційного підходу до допрофільної підготовки, зокрема графічний метод подачі інформації. Представлено результати дослідження ефективності подачі табличних даних у вигляді діаграм.

Ключові слова: методика вивчення фізики, інформаційний підхід, методи візуалізації, діаграми, табличні дані.

Постановка проблеми. Допрофільна підготовка учнів є початковим етапом профільного навчання і невід'ємною складовою процесу вивчення фізики з огляду на її прикладний характер. Необхідність навчити кожну дитину за відносно короткий проміжок часу освоювати, перетворювати і використовувати в практичній діяльності величезні масиви даних визначає провідні завдання допрофільної підготовки, які полягають не лише у наданні інформації про прикладну спрямованість фізики, а й у формуванні відповідних умінь і